

Dankó- emlékest az újszegedi szabadtéri színpadon vasárnap este fél 9-kor. A harmadik szegedi táblakép-festészeti biennálé a

Képtárban és az Ifjúsági Házban, augusztus 20-ig.

Dér István, Lőránt János, Novák András, Pál Mihály és Zombori László közös kiállításának megnyitója ma délután 3-kor a Juhász Gyula Művelődési Központban.

Wieber Mariann felmeztérvező művész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

Papp György grafikusművész tűzzománcái a Pálffy Galériában, augusztus 20-ig.

Gubcsi Attila festőmű-

vész kiállítása az Ifjúsági Házban, augusztus 31-ig.

Pannonhalmi Zsuzsanna kerámiai a Képcsarnok Gulácsy-termében.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállításai: Csongrád megyei parasztbútorok és népviseletek; Lucskégyűjtemény; Móra-emlékszoba; a Fekete-házban: Vihart aratva — Csongrád megye munkásságának élete és harcai 1867—1945; Buday György élete és munkássága; Magyar katonai egyenruhák;

a Vármúzeumban: Szeged múltja, jelene, jövője; a Kass Galériában: Bélyeg-gek, bélyegtervek, mini-és maxikönyvek Kass János műhelyéből.

Varga Máttyás kiállítóháza (Bécsi körút 11/A.)

Nemzeti Történelmi Emlékpark (Ópusztaszer).

Ifj. Lelc József néprajzi gyűjteménye (Tápe).

Kenderfonó gyártörténeli kiállítás (Rigó utca 5—7.).

Paprikamúzeum (Szentmihálytelek).

Fennen lobognak a romantika zászlai

Csütörtök este, a Dóm tér színpadán körülbelül száz ember, hideg van, de azért csipnek a szúnyogok. Lendületesen, nagy fegyelemmel folynak a Nyomorultak próbái. A széles sorban elhelyezett „vezérlőpultnál” Szinétár Miklós — mikrofonnal kezében —, mellette munkatársa, Timár Béla, a keverőnél Várkonyi Máttyás, a zenei vezető és a Rock Színház néhány munkatársa.

Egy órája próbálják a párizsi jelenet öt percét. Nekem mindegyik változat tetszik, a kis Gavroche nagyon ügyes, a Thenardier házaspár kellőképpen gonosz, Marius hitelesen érzelmes, Epouline vonzóan önfeláldozó, Jean Valjean és Javert egymáshoz méltó ellenfeleknek mutatkoznak. És mégis: Szinétár mindig talál egy kis hibát, én már lázadok, de a színészek teszik a dolgukat, szó nélkül még akkor is, ha a díszletek kések vagy a statiszták összmunkája bizonyult hiteltelennek. Végre összeáll a jelenet, mondom Szinétárhoz szigorodva magamban, s újra szól a rendező hangja: „Gyerekek, ez nagyszerű volt, akkor kezdjük elől a párizsi jelenetet!”

Jelenet a próbáról

Jean Valjean, a szökött fegyenc története, azaz a romantikus nagyregény, a Nyomorultak nem érthető meg igazán, ha nem gondoljuk át; miért lett épp ilyen a francia romantika? A klasszicizmus és a romantika — melyek mintegy irracionális választ adnak a felvilágosodásra — a múlt század legelején végigsöpör a művelt nyugaton. A német klasszicizmus — romantikus párosszal — a görög eszményhez fordul, a francia „érzelmű hullám” pedig új humanizmust sodor. A gótikához és a barokkhoz hasonlóan a romantika is elfordul az adott kor tényeitől, másféle, értékesebb valóság után kutat. Megteremtí a jókat, az önfeláldozó hőseket, akiket szeretni kell, és a gonoszakat, akik föltűnően hasonlítanak a korszak negatív szereplőire.

Ezen a ponton találkozunk a romantikus eszmény, a múlt századi társadalom és annak törtéti képviselője, a gyűlöletes gonosz. Itt válik társadalmivá a francia romantika, amely koráról szól. Követelve a tisztá értékek polgárjogát. A Nyomorultak nem csupán epizodi gigaszok nagy párbaja, nemcsak szerelmi búshistória, érzelmi sokszög, hanem társadalmi freskó is. Lángoló, forradalmi színekkel pingálva.

Az ecset Victor Hugo kezében, aki maga is romantikus hős: három ember helyett pusztítja az ételt és az italt, szakállába beletörli a borotva és pótolhatatlan géniusza rendíthetetlen tudatával helyezi el önmagát az európai irodalom centrumában. Úgy áll ott — ahogy egyik hasonlatosan mondja —, mint egy terebélyes tölgy.

Próba: kocsmajelenet. Zúgnak az erősítők, sísteregnek a mikrofonok. Akinek szerecsénye van, az jól szól. Keményen dolgoznak a „hangosok”. Várkonyi Máttyástól elcsipek egy mondatot: „Ha az angoloknál torz egy mikro-

fon, akkor kidobják.” Tovább viszem a gondolatot, de mielőtt eljutnék a gépparban jelentkező alkatrészhiányig — kihasználva a néhány perces szünetet — körülnézek a nézőtérben. Balra Gyimesi Kálmán, civilben, ő lesz Digne püspöke. Jobbra Fehér Miklós, a díszlettervező. Ő készítette a Cyrano, majd a Boszorkányok, varázslatok díszleteit is. Megnézi, hogyan fest az, amit megálmodott, azután leint a zenekari árokba, távozik.

Az egyik bejáratnál fölfeledek Molnár Juditot, az orvosgyógyász marxista tanszékének tanársegédét. A jegyzetűk egyenruháján talán el akarja a bölcsészdiplomát?

— Kell a pénz — mondja —, tavaly hagyományt szedtem Sándorfalván, a télen takarítottam a jégpályán, tavasszal állatot számláltam a statisztikái hivatal számára. Idén is ad munkát a hagyomány.

— Nem baj, ha megírom?

— Nem az én szégyenem. Még a júniusi Mozgó Világ is megírta, hogy a könyvtár egyik vezetőjével és a bölcsészkar jeles adjunktusával szedtük a hagyományt. Ez van.

Tovább folyik a Nyomorultak próbája.

Timár Béla, a Madách Színház művésze Szinétár Miklós mellől rajtol. Leszalad a színpadra, mutogat, magyaráz, dicsér is, karjúnál fogva vezeti helyükre a statisztákat, majd visszalöki. Ő a rendező meghosszabbított szándéka. Most a színpad másik pontján tűnik föl, bemutatja a színészvezetés gyakorlatát: letérdel, négykézláb mászik és biztat. Oriási energiával dolgozik.

A színművészeti főiskola operarendező szakán vagyok ötödéves hallgató — magyarázza színművészeti mivoltával igazolhatatlan seccsétrendezői beosztását. Szinétár Miklósnak majd száz-

ötven rendezés van a múltjában, így nagyon sokat tanulhatok tőle. Elsősorban azt, hogyan kell látni egy ekkora színpadon.

— Mi a legnagyobb gond a színpadra állításban?

— Az, hogy itt egy forgószínpadra álmodott darabot kell elhelyezni az irgalmatlan méretű, moccanatlan térben.

— A kívülállónak úgy tűnik, hogy a megszokottnál fesszebb munka folyik itt.

— A Rocksínház lelkes és tehetséges társulat. A színészek általában szétszórtan élnek, így ilyen koncentrált próbafolyamat másutt nem képzelhető el.

— Ugy hírlak, nagyon szigorú előírásoknak kell megfelelni.

— Erről nem szívesen nyilatkozom. Az angol jogvédelem minlenkit kiskorúnak tart. Ez a lényeg. És hogy dolgozunk.

— Napközben mivel telnek az órák?

— Nagybátyán és családján itt él a Dóm mögött. Velük töltöm az időmet, pihenek, sétálok a városban. Az Antikvárium szenzációs.

*

A romantika újralfedezése jegyében hét esztendeje állították színpadra a Nyomorultak című musical-operát. A párizsi bemutató után öt évre következett a londoni, majd a Broadway-n is sikert aratott a magyar származású francia. Schönberg szerzeménye. Mikor belekezdett a regény megzenésítésébe, akkor — idézzük — „mindenki azzal biztatta, hogy megőrült”. Korábban Puccini is próbálkozott, aki kudarcát beismerte lehetetlennek nyilvánította a megzenésítést. „A lehetetlen megvalósításának ragyogó kudarcát alapján rangsorolom magunkat” — mondotta Faulkner. Ilyen alapon Puccini biztosan előkelő helyet foglal el a nagy író rangsorában.

De hol lehet a helye Schönbergnek?

*

Szombat este, véres jelenetek a színpadon, Thenardier aranyfogakat gyűjt. Különös csendület a színpad mögött: terített asztalok, kelékhurka és kelékhurkász, poharak és a „kihűlt tálak közei”. Szombathy Gyula hófehér kesztyűben dohánnyik, gyönyörű lányok suhannak le s föl.

— Velem? Miért pont velem?

— Mert téged mondtott a főnököm!

— Ne írj rólam egy sort se! Nem vagyok érdekes.

— Már érdekes vagy. A színházak szeretik a nyilvánosságot, az egész életük az.

— De az enyém nem.

Hát, így is végződhet egy riport. Bambán állók, mint egy őskori agyagszobor. Néhány pillanatig úgy érzem, le se törhetnek erről a helyről, azután jön egy hatalmas díszlet. Elköszönök a testnevelő tanároktól.

D. I.

Régi zene sem...

Nemrégiben némi könnyed neheztelessel írtunk arról, hogy a Várudvari esték címen még a kora nyárbán meghirdetett eseménysorozatból — amelynek a Bartók Béla Művelődési Központ lett volna a gazdája — csak a diaporámabemutató valósul meg (az sem a várudvaron), és két régi zeneest augusztus 11—12-én. Nos, a diaporámások itt is voltak. A Musica Antiqua képviselője épp aznap jelezte, hogy nem felel meg a kitűzött időpont, amikor ezeken a hasábkokon is meghirdettük: zene azért lesz. A másik csapat, a kecskeméti Régi Zene Együttes jött volna, ám: „egy este nem érdemes berendezkedni a várudvaron”. Egy szó mint száz: minden ellenkező híreszteléssel szemben most már bizvást állíthatjuk, ebben a szezonban az égvilágon semmi nem történik a várudvaron, azonkívül, ami általában szokott volt történni. Vagyis, aki nappal arra jár, megnézheti a Szeged-kiállítást, este meg... Fántázia kérdése: S. E.

A dixi örök

Dzsesszparádé Újszegeden

Viszonylag szűk, ám annál lelkesebb közönséget mondhat magának általában a dzsessz, azon belül kivált a dixieland. Bebizonyosodott ez szombat este az újszegedi szabadtéri színpadon rendezett dzsesszparádén is, mely remélhetőleg hosszú évekre biztosítja a műfaj helyét a szabadtéri játékok programjában. Legálábbis ezt a reményét fejezte ki a házigazda Molnár-együttes vezetője, aki konferansziéként is közreműködött a hangulatos jamboree-n.

A műsorkezdés hátulján feladata a Blaskó-dixielandnak jutott: mire oldódott volna a nézőtéri hangulat, már át is kellett adniok a stafétát az est következő vendégének. A tradicionális dixit játszó hódmezővásárhelyi együttes csillaga egyre felfelé ível, mozgalmasság az idei évük, májusban elkészítették első rádiófelvételüket, majd a drezdai dixielandfesztiválon szerepeltek. Szeptemberben Hollandiába utaznak, de előtte augusztus közepén a holland Leoville Jazz Banddel lépnek fel (16-án a csongrádi napokon, 17-én Vásárhelyen, 18-án Szegeden, 19-én a szentesi ifjúsági házban). Az 6 muzsikájuk igazi kollektív improvizációs stílus.

Kellemes meglepetés a budapesti Oldsmobil Jazz Band. A friss, mindössze másfél esztendő formáció számáról számra egyre meggyőzőbben bizonyította, nem véletlen, hogy Molnárék épp őket választották. Östől közös klubon osztoznak Pesten, kéthetente felváltva zenélnek majd a belvárosi ifjúsági házban. (A műsor előtt beszélgettem az együttes vezetőjével, Kardos Pé-

Schmidt Andrea felvétele

Az Ábrahám-dzsesszbalett a kabaréban

A történetet Nagy Bandó András mesélte el: Komlós János egyszer, egy előadás előtt, gyűrődést fedezett föl a szmokingján. Kirugással fenyegetően a szabót, azonnali vasaltatást parancsolt. Hozzá a zakót, még mindig gyűrött. És ismét. „Ki van rugva.” A szabó: drága direktor úr, jó poénokat kell mondani, azok eltakarják a gyűrődést...

Pénteken este, úgy fél kilenctől fél tízig az újszegedi szabadtéri színpadon állandóan kínos igyekezettel tarkogatni akart, de mind szemétszűrő gyűrődéseket láttam. A szegedi színház tagjaiból verbuválódott „kabarét”, amely az Angyal Mária által rendezett, Porhintés című műsor első részének számított, még idézőjelesen is csak bizonyos jóakarattal lehet. kabarének nevezni.

Meglehetősen egyenletes színvonalú, megszerkesztetlen és gyanúsán „vegyes felvágottnak” tűnő esztrádműsornak inkább, amelyben Gregor József és Gyimesi Kálmán előadói személyiségük súlyának köszönhetően színvonalasabban előadott „Hacsak és Sejója”, Herczeg Zolt és Andrejcsik István Kupléja, no meg még egy-két produkció biztosította úgy-ahogy a tisztas mesterembi nívót. A többiek produkciójának igyekezetét (is) sajnos alapvetően behatárolta, s ígyigen hatásokban jöcskán le is csökkentette a kabaré műfaji törvényszerűségeivel ellentétes „mindenkinek mindent adni” szétos, átgondolatlan alkalmazása, álom, álom, édes álommal nyugdíjasoknak, rockzenére táncoló Ábrahám-dzsesszbalett az ifjabbaknak és viszonylag jó „helyi poénoktól” lapos vagy elcsépett viccekig minden korosztálynak. Alapjellegetben mindenesetre majdnem olyan gyűrődnek látszott az egész, úszóháznak kinevezett szintért, mint Walter Matthau arca a tévében, ha vigyorog. Ami meg az úszóházat illeti, mint alkalmi úszóház-látogató mondom, ott sokszor simán jobb egy hideg Pilsner Urquell, és kész.

A Porhintés második részében viszont jött Nagy Bandó — és eltakart mindefféle gyűrődést. Közel két órán át beszélt egyfolytában a Szegedről elszármazott, sokunk által jól ismert, ma már országos hírű ifjú humorista, s noha a cím ellenére a Temesi-könyvről az égvilágon egy szó sem esett, ilyesmi nem is hiányzott. Mert Nagy Bandó András humora, ideje kimondani, egész sajátos előadói stílusával, személyiségével együtt rengeteget mélyült, finomodott — legfeljebb képesebb humoristáinkká vált. (Ijesztően gyors visszafeljövésben levő nagy nevekként ellentétben.) Intelligens, szerény és úgy hetvenöt százalékosan izléses és magas szintű humort mondhat magának, ami pedig a közizlés alantasabb rétegeinek tett, kisszámú engedelményt, no meg az olykor túlzott „profétikus-népművelői”, didaktikus hangnemet és attitűdöt illeti: eddigi változási útjében alapján nem félek attól, hogy ki ne nőne őket. Ráadásul a tanmesék között például a börtönavató beszéd vagy a Traband-vers a tisztességes indulat és a mély, felelősségteljes eszméiség előterében, sokáig emlékezetes marad. Tőlük minden gyűrődés végül úgy ki-simult, sőt, majdnem olyan selymesen sima lett, mint a tévéreklámban az a bizonyos bébipopó.

Varju Erika

Domonkos László